

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ VS ДЕГЛОБАЛІЗАЦІЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Ю. В. ФЕДОТОВА, канд. екон. наук, доц.,
в. о. зав. кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
М. В. ГОЛУБНИЧА, студентка
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Сучасний етап розвитку світової економіки вченими характеризується як глобалізація, вершина інтернаціоналізації господарських зв'язків. Цей термін походить від англійського «globalization» і означає перетворення певного явища на планетарне. Його автором прийнято вважати Т. Левітта, який у 1983 році застосував цей термін при описі процесу злиття ринків окремих продуктів, які виготовляються транснаціональними корпораціями.

У сучасному розумінні глобалізація є всесвітнім процесом, який охоплює усі сторони життя суспільства та пов'язує національні держави в єдину суспільну систему.

Виділяють наступні характерні риси, притаманні цьому явищу [1, с. 437–439].

По-перше, глобалізація являє собою процес.

По-друге, глобалізація має об'єктивний характер, оскільки відбувається незалежно від волі суб'єктів глобалізації. Однак існує протилежна точка зору, згідно якої процесами глобалізації управляють США, транснаціональні корпорації тощо. Проте слід відзначити, що глобалізація виникла у процесі еволюції людства, на неї можна впливати, проте передбачити наслідки такого впливу вкрай важко.

По-третє, «глобальний» застосовується у двох значеннях: охоплює земну кулю і є загальним, масштабним, універсальним.

По-четверте, глобалізація, впливаючи на усі сфери життя, сприяє утворенню взаємозв'язків і взаємозалежності між суб'єктами цих процесів, сприяє загальносвітовій єдності, утвердженню певних стандартів із регулювання цих взаємовідносин.

П'ята ознака глобалізації – неоднозначність, що полягає в тому, що вона є двостороннім процесом, наслідками якого є як позитивні, так і негативні явища.

Шоста ознака – це безперервність, тобто навіть за умов ізолюваності держави процеси глобалізації впливатимуть на неї. Іншими словами, припинення глобалізації можливе за умов створення єдиної світової держави або, навпаки, шляхом ліквідації всіх міждержавних зв'язків, що на сьогоднішній день важко уявити.

Однак події початку 2020 року, пов'язані із пандемією COVID-19, змінили хід еволюції суспільства у бік деглобалізації світової економіки, що традиційно активується під час великих економічних криз.

У період між Першою світовою війною та початком Другої світової обсяги торгівлі суттєво скоротилися, а співвідношення експорту до ВВП знизилось із

16% у 1913 році до практично 6%. Як зазначив Дж. М. Кейнс, таке скорочення стало результатом «проектів і політики милітаризму та імперіалізму, расового та культурного суперництва, монополій, обмежень та виключень» [2].

Початок деглобалізації сьогодні спричинений наступними факторами.

По-перше, поява нових протекціоністських бар'єрів США проти Китаю у 2017 році. На глобальному рівні вони були істотно компенсовані новими угодами про вільну торгівлю, такими, як угода про економічне партнерство між ЄС та Японією у 2018 році.

По-друге, послаблення глобальних виробничих ланцюгів, що стало результатом трансформації Китаю із країни з експортно орієнтованою економікою на країну, що спирається на внутрішній попит. У той же час частка експорту, якою поступився Китай, мала б дістатися країнам, що розвиваються. Проте можна спостерігати зворотний процес – скорочення цієї частки, що призводить до важких наслідків для багатьох країн.

З початку 1990-х років до сьогоднішнього часу світ спостерігав за так званою «економічною конвергенцією»: слабо розвинені країни почали наздоганяти розвинені. Збільшення можливостей – гіперглобалізація – для торгівлі стало важливим фактором, який сприяв конвергенції. Крім того, гіперглобалізація сприяла збільшенню співвідношення глобального експорту до ВВП із 15% до 25% до 2008 року. Саме цей експортний бум стимулював швидке зростання економіки в країнах, що розвиваються.

Сьогодні спостерігається уповільнення процесів глобалізації, викликане коронакризою. Глобальна економіка трансформується у сукупність окремих макрорегіонів, у яких буде спостерігатися високий рівень розвитку технологій, власний споживчий ринок та система стимулювання внутрішнього попиту та більш короткі ланцюги створення доданої вартості. Такі зміни викликані необхідністю застерегти національні економіки від зовнішніх кризових явищ.

Китай, який знаходиться у технологічній та економічній конкуренції з США, стане першою країною, що впровадила особливі цифрові гроші. Впровадження в обіг підконтрольної держави цифрової валюти дозволить владі контролювати платежі та грошові перекази без посередників у вигляді банків та платіжних систем [3].

Однак, закриття кордонів, зміщення акцентів у бік національних інтересів, не дасть можливості подолати глобальні проблеми сучасності, як: зміна клімату, ефективність використання ресурсів у світовій економіці та колективні засоби боротьби із світовими загрозами.

Література:

1. Хаустова М. Г. Феномен глобалізації та плюралізм її інтерпретації. Форум права. 2013. № 4. С. 430-440.
2. В мире началась деглобализация. URL: https://forbes.kz/life/observation/v_mire_nachalas_deglobalizatsiya/ (дата звернення 1.02.2021).
3. Деглобализация финансов. Какой станет мировая финансовая система после коронакризиса. URL: https://forbes.kz/life/observation/v_mire_nachalas_deglobalizatsiya/ (дата звернення 1.02.2021).